

LA CONSTRUCCIÓ DEL PÚBLIC

Activitat artística i nou protagonisme social



SEMINARI

Primera part: 28-29 de novembre de 2003

Segona part: 1-5 de desembre de 2003

MAC Museu d'Art
BA Contemporani
de Barcelona

El públic i el que és públic són conceptes en què conviuen diversos sentits simultàniament i que es defineixen de manera autoreflexiva. El que és públic té a veure amb el que és comú, estatal, amb l'interès compartit, amb el que és accessible, i té una dimensió cognitiva, però també política i poètica. El públic té un doble sentit de totalitat social i alhora d'audiències concretes. Històricament s'ha donat una mobilitat en l'oposició públic-privat, articulada a partir de la mateixa mobilitat dels públics i les seves formes d'autoorganització. Aquesta oposició públic-privat constitueix un espai de conflicte per tal com pot implicar situacions de desigualtat.

Públic és un dels termes més recurrents i plens de legitimitat en el debat cultural, però no pas per això és un terme simple i de significat evident. Sembla clar que l'art és una activitat pública, orientada al debat i a la confrontació amb els altres. Això no obstant, així com l'especificitat del que és artístic ha estat llargament debatuda i redefinida en les últimes dècades, no sembla que hagi passat el mateix amb el que és públic. Així, veiem que les institucions i les polítiques culturals han anat substituint de manera progressiva els discursos tradicionalment moderns d'accés universal a l'art i la cultura, entesos com a accessibles en ells mateixos i com a generadors d'efectes beneficiosos a través de la simple exhibició, per un nou discurs basat en l'assimilació de l'experiència cultural als processos del consum. En contra de la concepció homogeneïtzadora i abstracta de l'espectador pròpia de l'art modern i les seves institucions, el nou discurs de les indústries culturals tendeix a reconèixer les diferències, tot i que ho fa no tant en termes de reconeixement de les minories polítiques com segons els criteris del màrqueting. Això dóna lloc a polítiques culturals de signe populista. Aquestes noves polítiques culturals segueixen el patró del consum televisiu i tenen, per tant, les seves mateixes conseqüències: la banalització i l'emobriment progressius, i la substitució de la dimensió crítica i emancipadora de l'experiència cultural per una falsa participació. Des d'aquest punt de vista, treballar per al públic vol dir donar-li el que se suposa que espera, donant per feta una preexistència d'aquest públic, comprensible, mesurable i controlable a través de processos estadístics, i assegurant amb això la reproducció de l'ordre social existent.

Davant d'aquest discurs i les seves conseqüències desmobilitadores en la societat civil, proposem un altre plantejament: el públic no preexisteix com una entitat predefinida que cal atraure i manipular, sinó que es construeix de maneres obertes i imprevisibles en el mateix procés de la producció del discurs a través dels seus diversos modes de circulació. Per tant, el públic no és algú que espera passivament l'arribada de les mercaderies cultu-

ral, sinó que es constitueix dins de l'acte de ser convocat. El públic és una construcció provisional, en mobilitat permanent. Aquesta perspectiva, en termes de polítiques i pràctiques culturals, implica qüestionar les concepcions dominants respecte de la producció i el consum culturals, segons les quals aquests papers són inamovibles i tancats, i per tant merament reproductius del que existeix, i obre un ventall de possibilitats d'accions noves, en què el públic adquireix un paper actiu de productor, que pot permetre, per tant, l'aparició d'articulacions socials noves. D'aquesta manera, el públic apareix com un projecte, com la possibilitat de construir una cosa que encara no existeix i que pot donar lloc a



altres formes de sociabilitat. Precisament aquesta no-preexistència del públic (aquesta dimensió fantasmàtica) garanteix la possibilitat d'una esfera pública democràtica, un espai que no ha de ser unitari per ser democràtic.

Des del punt de vista de la construcció d'una esfera pública cultural crítica, la multiplicitat de públics és preferible a una única esfera pública. Nancy Fraser planteja la necessitat d'explorar formes híbrides d'esferes públiques, i d'articular públics febles i forts que, per mitjà de l'opinió i la decisió, puguin trobar formes de negociació i recombinar les seves relacions. En darrera instància, aquesta exploració condueix a una esfera pública postburguesa, que no passa necessàriament per la identificació amb l'Estat. De fet, ara com ara podem constatar l'emergència d'esferes públiques no estatals, sorgides d'iniciatives de la societat civil, que el col·lectiu Situaciones ha anomenat "nou protagonisme social".

D'aquesta concepció, i en relació amb la cultura, en sorgeix un model pedagògic que afavoreix l'autonomia dels públics i l'experimentació de formes d'autoorganització i autoaprenentatge que poden donar lloc a articulacions inèdites (en xarxa,

desjerarquitzades, descentralitzades, deslocalitzades...) de processos artístics i processos socials. Aquest nou model tracta de donar "agència" als públics, d'afavorir-ne la capacitat d'acció, tot superant les limitacions de les divisions tradicionals entre actor i espectador, de productor i consumidor. Tot plegat tenint en compte que un dels trets de l'època postmoderna és la nova centralitat de la cultura, la qual, ja lluny tant de la marginalitat com de l'elitisme, impregna totes les esferes. Fredric Jameson s'ha referit a "populisme estètic" per descriure aquesta condició. Aquesta situació obliga a repensar i reformular els models històrics d'art polític –o d'un art fet políticament–, ancorats majoritàriament en un ideal de virtut republicana que avui resulta insuficient per establir les bases d'un pensament i una acció transformadors en l'esfera pública.

En aquest seminari es revisaran les concepcions dominants del públic, i es proposaran formes de treball cultural basades en aquests altres modes de mediació possibles. L'objectiu és repensar i redefinir el públic tenint en compte les aportacions del feminisme, la teoria *queer* i les experiències dels nous moviments socials, com també de concebre els públics com a transformadors i no pas com a reproductors, amb la qual cosa s'intenten superar les insuficiències actuals dels modes de representació política tradicional, que es basen en una concepció burgesa de l'esfera pública. De la mateixa manera, l'aspiració és trobar altres formes de treballar amb els públics en què es reconegui la implicació de cultura i política, i que tinguin en compte la nova centralitat de la cultura en el capitalisme global i dels moviments socials en l'era postpolítica. Per això, els discursos aparentment contradictoris sobre el final de la política, de la "postpolítica" (Néstor García Canclini, Jacques Rancière) i del "retorn del que és polític" (Chantal Mouffe) es poden considerar dues cares de la mateixa moneda: la profunda transformació exercida per la segona modernització –o postmodernitat– en l'estructura fonamental de la dominació social, i la necessitat de reformular els objectius de les lluites progressistes.

Aquesta proposta de revisió i reformulació de les pràctiques artístiques travessades per vectors utòpics d'emancipació social, com també l'exploració de la seva vigència, les seves possibilitats i contradiccions actuals, tindrà en compte inevitablement el context present de globalització del capital i l'emergència dels nous moviments de resistència global com a figures d'antagonisme polític.

PROGRAMA

Primera part

DIVENDRES 28 DE NOVEMBRE

17.00 h

Què és un públic? Públics i contrapúblics. Michael Warner.

19.30 h

Construint públics. ¿Quines formes de públic pressuposen i generen les institucions artístiques?

Pesentació del Museo del Puerto, per Sergio Raimondi. **Taula rodona** amb Catherine David, Sergio Raimondi, Andreas Siekmann i Roger Buerger, moderada per Georg Schoellhammer.

DISSABTE 29 DE NOVEMBRE

11 h

Deixar de fer el capitalisme. John Holloway.

13 h

Circulació en xarxa. Processos artístics i altres mètodes de construcció de públics.

Taula rodona amb Brian Holmes, César de Vicente, Colectivo Situaciones i Alejandra Riera, moderada per Marina Garcés.

17 h

Paradoxes de l'art públic. George Yúdice.

19.30 h

Discussió final amb Alice Creischer i Peter Friedl, entre d'altres. Moderada per Georg Schoellhammer.

Entrada lliure. Aforament limitat. Traducció simultània. Programa subjecte a canvis d'última hora.

Segona part

Multitud i virtuosisme. Seminari amb Paolo Virno.

DE L'1 AL 5 DE DESEMBRE. TARDES
La segona part del seminari s'inicia el DILLUNS 1 DE DESEMBRE, A LES 19.30 h, amb una **Conferència pública** a càrrec de Paolo Virno.

Entrada lliure. Aforament limitat. Traducció simultània.
DEL DIMARTS 2 AL DIVENDRES 5
Inscripció prèvia. Places limitades.

Museu d'Art Contemporani de Barcelona

Plaça dels Àngels, 1
08001 - Barcelona
Tel. 93 412 08 10
Fax. 93 412 46 02

www.macba.es
servcult@macba.es

INSCRIPCIONS

Primera part:

Inscripció prèvia i gratuïta (tel. 93 412 08 10, ext. 382 / servcult@macba.es) a partir del 12 DE NOVEMBRE.

Auditori. Places limitades. Traducció simultània.

Segona part

Requisits: presentar un currículum i un breu escrit explicant les motivacions per a participar en la trobada amb Paolo Virno. (servcult@macba.es)
Termini: ENTRE EL 12 I EL 24 DE NOVEMBRE.
Inscripció gratuïta. Places limitades

PARTICIPANTS

Roger Buerger, comissari independent i professor de la Universitat de Lüneburg, Alemanya.
Alice Creischer, artista.
Catherine David, directora del centre d'art Witte de With, Rotterdam.
Peter Friedl, artista.
Marina Garcés, membre d'Espai en Blanc i professora de Filosofia de la Universitat Oberta de Catalunya.
Brian Holmes, assagista, traductor i activista.

John Holloway, professor de l'Institut de Ciències Socials i Humanitats de la Universitat Autònoma de Puebla, Mèxic.

Sergio Raimondi, director del Museo del Puerto de Bahía Blanca, Argentina.

Alejandra Riera, artista.
Andreas Siekmann, artista.

Georg Schoellhammer, editor de la revista *Springerin*.

Colectivo Situaciones, col·lectiu de recerca militant, Buenos Aires.

César de Vicente, integrant del Centro de Documentación Crítica de Madrid.

Paolo Virno, professor de Filosofia de la Universitat de Calàbria.

Michael Warner, professor de Literatura de la Rutgers University de Nova Jersey.

George Yúdice, professor d'American Studies a la New York University.